

Turvallisempi tila – miksi sitä tarvitaan ja kuinka alkuun

Alkuun

- Millaiset asiat sinua jännittävät teams-tapaamisissa? Vastaa chatiin

Mistä turva syntyy?

- Mikä saa sinut osallistumaan tapahtumaan, mikä tapahtumassa lisää turvallisuuden tunnetta? Mikä voisi lisätä myös muiden turvallisuutta ja alentaa kynnystä tulla mukaan?
- <https://padlet.com/riikkarajala/ceug2qebye6i20b7>
-

Mistä turva syntyy?

- Millaiset asiat kauppareissulla hypermarketissa mielestäsi lisäävät turvattomuutta tai vaikeuttavat kaupan käyttämistä?
- <https://padlet.com/riikkarajala/2u2dv2owznvo8w5l>

Turvallisemman tilan käsite

- Turvallisessa tilassa yksilö voi rohkeasti puhua itseään koskettavista asioista ilman pelkoa esimerkiksi työn menetyksestä tai kiusaamisesta
- Turvallinen tila on alkujaan Yhdysvalloissa käyttöön otettu käsite, jota tutki sosiaalipsykologi **Kurt Lewin**.
 - Lewinin työ levisi sodan aikana käyttöön tehtaissa, joissa työvoima oli naispainotteista ja turvallisen tilan avulla haluttiin parantaa työoloja ja sitä kautta tuottavuutta
- Nykyään turvallisen tilan käsitettä käytetään esimerkiksi seksuaalivähemmistöjen yhteisöissä, yliopistojen kampuksilla ja naisliikkeen keskuudessa, mutta myös julkisissa tiloissa kuten Oodi

Mikä on turvallisempi tila 1/2

- Turvallisempi tila on kannustava, uhkaamaton ympäristö, jossa kaikki osallistujat voivat tuntea olonsa mukavaksi, ilmaista itseään ja jakaa kokemuksia pelkäämättä syrjintää tai kostoja.
- Sanaa turvallisempi käytetään sanan turvallinen asemesta koska turvallisuus on suhteellista ja kaikki eivät tunne turvallisuutta samoissa olosuhteissa.
- Turvallisempi tila tehdään ja sanoitetaan yhdessä eikä se ole pysyvä säännöstö, vaan periaatteet, joita myös päivitetään
- Kolme turvallisemman tilan osaa (erityisesti pedagoginen turvallisempi tila):
 - Fyysinen: tilat, ympäristö, esteettömyys
 - Psyykkinen: mahdollisuus ja ilmaista ja tunnistaa eri tunteita, tunnetaidot
 - Sosiaalinen; mahdollisuus olla osa vertaisryhmää ja siihen liittyvä osallisuus

Mikä on turvallisempi tila 2/2

- Turvallisempina tilana voidaan kuvata paikkana, jossa voi testata uusia ajatuksia ja kokeilla uusia käyttäytymismalleja ilman uhkaa
- Turvallisempi tila ei ole pelkkä trendi, vaan myös lainsäädännöstä nouseva (tasa-arvolaki, yhdenvertaisuuslaki, peruslaki)
- Turvallisempi tila kohdannut myös kritiikkiä, jonka mukaan sillä suojellaan esimerkiksi nuoria hankalilta aiheilta ja keskusteluilta ja estetään heidän kehittymisensä
- Toisaalta turvallisemmassa tilassa voidaan nimenomaan keskustella ja opetella keskustelemaan asioista ilman pelkoa henkilöön menevistä kritiikeistä
 - Voi edistää yhteisymmärrystä ja yhteistyötä

Miksi turvallisemman tilan luominen kannattaa

- Lisää yksilöiden minäpystyvyyden ja osallisuuden tunnetta (kansalais)yhteiskunnassa ja yhteisössä
 - Minäpystyvyys: Minäpystyvyydellä tarkoitetaan yksilön uskomusta ja luottamusta omiin kykyihinsä suoriutua tietyistä toiminnoista. Se vaikuttaa siihen, mitä ihminen päättää tehdä ja kuinka motivoitunut hän on.
- Lisää keskustelua
- Madaltaa osallistumisen kynnyksiä
- Edistää moninaisuutta
- Turvallisemmassa tilassa toimiminen tukee yksilön (ammatillista) kasvua
- Turvallisempi tila on luonteva oppimisen paikka

Turvallinen tila lisää osallisuutta

- TUNTEET
- Turvallisempi tila syntyy erityisesti kunnioituksen, arvostamisen, yhteisyyden tunteiden ja suvaitsevaisuuden kautta
 - » Ihmiset nähdään ilman ennakko-odotuksia ja ennakkoluuloja yksilöinä
 - » Annetaan yksilölle oikeus määrittää oma itsensä
 - » Vaatii aktiivista opettelua meiltä kaikilta
- Turvallisemmassa tilassa on tärkeää, että yksilö kokee olevansa tervetullut ja toivottaa muutkin tervetulleeksi. Ihmisyys nähdään tasa-arvoisena olemisena ja kohtaamisena
- On tärkeää, että turvallisemmasta tilasta tietoisesti tehdään tervetulleeksi kutsuva.
- Turvallisemmassa tilassa voidaan kokea myös ristiriitoja tervetulleeksi kokemisen ja muiden turvallisuuden kokemuksen kesken
 - » Esimerkiksi päihtynyt henkilö voi aiheuttaa tilan muissa käyttäjissä pelon tunteita, mutta se ei tarkoita aina, etteikö hänkin olisi tervetullut käyttämään tilaa.
 - » Tilanne tulee ratkaista, mutta ei suunnittelematta eikä helpoimman kautta esimerkiksi loukkaamalla mahdollisesti hauraimman yksilön oikeutta olla tervetullut

Turvallinen tila lisää osallisuutta

- YMMÄRTÄMINEN
- Turvallisempi tila tukee myös oppimiseen, tutkimiseen, kokeilemiseen ja uteliasuuteen liittyviä asioita
- Turvallisempi tila on kokeilemisen ja tutkimisen tila. Turvallisemmassa tilassa on matala kynnyks osallistua, järjestää tapahtumia, kokeilla uutta, mutta siellä on hyvä olla myös apua helposti saatavilla, jotta kokeilemisen kynnyks pysyy matalalla.
- Voi auttaa myös tunnistamaan omia ennakkoluuloja ja uskaltaa puhua niistä, jotta voi kehittyä

Turvallinen tila lisää osallisuutta

- OSALLISTUMINEN
- Osallistumisen perustarvetta tyydyttävät muun muassa liittyminen ja toimiminen yhteisöissä ja ryhmissä, mielipiteiden ilmaisu ja mahdollisuus vuorovaikutukseen
- turvallisempia tiloja pitää luoda ja kehittää yhteisöissä ja niitä tarvitaan lisää
- Liittymisen yhteisöön tai ryhmään pitää olla helppoa, esteetöntä, pitää olla erilaisia yhteisöjä, joihin yksilö tuntee olevansa tervetullut.
- Yhteisön sisällä pitää kokea olevansa yhdenvertainen ja siellä arvostetaan moninaisuutta.
- Tärkeää on muistaa kertoa ja kutsua ihmisiä yhteisöön, jo mahdollisuus osallistua halutessaan tyydyttää osallistumisen tarvetta.
- Turvallisemmissa tiloissakaan ei sovi unohtaa sen tärkeyttä, että kaikki eivät halua liittyä tai osallistua juuri tiettyyn ryhmään tai yhteisöön eli vaikka ollaan avoimia, ei oleteta, että kaikki tulevat

Turvallisempi tila vs. code of conduct

- Code of conduct kokoaa yhteen keskeiset hyvän toiminnan periaatteet ja käytännöt.
- Usein annetaan ylhäältä alaspäin
- Turvallisemman tilan periaatteet
 - **Luodaan yhdessä käyttäjien kanssa**
 - **Päivitetään**
 - **Liittyvät rajattuun tilaan/tapahtumaan**

- Molemmissa tärkeää, että on vastuuhenkilöt, joihin voi olla yhteydessä
- Turvallisemmassa tilassa käyttäjät ovat myös itse vastuussa tilan turvallisuudesta eli eivät ole sääntöjä vaan toimintaperiaatteet
 - Usein myös turvallisemman tilan periaatteet auttavat tilanteessa, jossa joku tuntee turvattomuutta, antavat ikään kuin oikeuden puuttua epäkohtiin niin kirjaston ammattilaisille kuin asiakkaille

Kuinka turvallisempia tiloja luodaan

- turvallisempi tila ei ole yksittäinen sääntökokoelma, vaan se on jatkuvasti kehittyvä toiminnan alusta, jossa autetaan ihmisiä toimimaan yhdessä
 - keskusteleva
 - kuunteleva
- Kirjastossa muistetaan, että kaikki kirjaston käyttäjät ovat aktiivia tekijöitä, jotka sitoutuvat noudattamaan yhteisiä periaatteita
- Turvallisemman tilan periaatteet luodaan yhdessä käyttäjien kanssa
 - Mietitään, ketkä ovat kirjaston mahdollisia käyttäjiä (mietitään myös tarpeeksi laajasti eli ei vain esim. miehet, vaan yksinhuoltajat, transsukupuoliset, rasismia kohdanneet, muunsukupuoliset, yksinäiset. Käyttäjä voi kuulua moniin ryhmiin ja tila voi olla eri marginaalissa turvallisempi tai turvattomampi)
 - Ihmisillä voi olla näkyviä tai näkymättömiä marginaaleja, joita emme aina muista huomioida
 - Kartoitetaan, mitkä voisivat olla eri käyttäjille kirjastossa vastaan tulevat riskit riskit
 - KYSYTÄÄN KÄYTTÄJILTÄ
 - » Kyselyt, työpajat
 - » Mahdollisimman paljon erilaisia vastaajia, verkko tässä hyvä
 - » Tuo myös paljon uusia osallistujia

Kuinka turvallisempia tiloja luodaan

- On tärkeää, että turvallisemman tilan periaatteet läpäisevät koko toiminnan
 - Ei ole hedelmällistä pitää yhtä turvallista tapahtumaa, jos muualla toiminnassa koetaan uhkaa ja turvattomuutta
 - Turvallista tilaa ei voi liimata yhden toiminnan päälle vaan se on kaiken läpäisevä ajatusmalli
- Turvallisempaa tilaa pitää kehittää jatkuvasti ja se täytyy tehdä suunnitelmallisesti.
- On tärkeää kirjata yhdessä turvallisemman tilan periaatteet ylös ja käydä ne läpi niin, että kaikki ymmärtävät ne samalla tavalla.
- Kirjalliset turvallisemman tilan periaatteet näkyvällä paikalla tukevat käyttäjiä, jos he haluavat puuttua näkemäänsä tilanteeseen
- Vastuu kuitenkin viime kädessä kirjaston henkilöstöllä (häirintäyhdyshenkilöt, tieto kehen olla yhteydessä, reagointi ja jälkikäteen myös kertoa, kuinka tilanne on hoidettu)

Kuinka turvallisempia tiloja luodaan

- Muutama esimerkki turvallisemman tilan periaatteista:
 - YK-nuoret: <https://helsinginyknuoret.fi/turvallinen-tila/>
- Kunnioita toisen henkilökohtaista fyysistä ja psyykkistä tilaa. Älä koske toista kysymättä lupaa. Muista, ettet voi tietää toisen rajoja kysymättä niitä. Pyydä tilaa myös itsellesi tarvittaessa. Anna kaikkien rauhassa omia itsejään.
- Kohtele muita, kuten haluaisit itseäsi kohdeltavan.
- Älä tee oletuksia ulkonäköön tai toimintaan perustuen. Ole kunnioittava muita kohtaan.
- Älä tee oletuksia kenenkään seksuaalisuudesta, sukupuolesta, kansallisuudesta, etnisyydestä, uskonnosta, arvoista, sosioekonomisesta taustasta, terveydestä tai toimintakyvystä.
- Älä halvenna tai nolaa toisia. Pitäydy ulkonäön arvostelusta ja juoruilusta.
- Älä toisinnalla puheessasi, teoissasi tai käytöksessäsi mihinkään toisen henkilön ominaisuuksiin liittyviä stereotyyppioita.
- Anna tilaa – pyri huolehtimaan siitä, että kaikilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun. Kunnioita myös toisten yksityisyyttä ja käsittele arkoja aiheita kunnioittavasti.
- Asiattomasta kohtelusta saa antaa asiallista ja rakentavaa palautetta. Jos joku antaa sinulle palautetta toiminnastasi, kuuntele palautteen antajaa. Pyri suhtautumaan avoimesti saamaasi palautteeseen ja pyri huomioimaan palaute jatkossa. Pyydä anteeksi, jos olet loukannut muita.
- Jos huomaat jonkun muun käyttäytyvän asiattomasti tai muutoin rikkovan Helsingin YK-nuorten toimintaperiaatteita, puutu tilanteeseen.
 - Keskustakirjasto Oodi: <https://www.oodihelsinki.fi/tilat/turvallisemman-tilan-periaatteet/>
 - Mielenterveystalo: https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/itsehoito/tukea_sukupuoli-identiteetin_jasentamiseen/Documents/turvallisemman-tilan-periaatteita.pdf

Mitä itselleni jäi mieleen

- Turvallisempi tila on alkujaan ollut toiminnan kehittämisen apuväline ja on hyvä muistaa ja olla valmis siihen, että siellä siis toimitaan ja kehitytään, avoimin mielin ja joskus yllättäviinkin suuntiin.
- Muistakaa tarjota toiminnassa myös levon ja palautumisen paikkoja
- Osallisuutta ei ole pelkkä osallistuminen.

- ”Turvallisemmassa tilassa yksilö joko vaan on, tai joku voimaantuu siitä, että hyvänen aika nythän mulla on tää tila tässä käytettävissä ja voin ottaa sen tilan ja olla oma itseni siinä tilassa ja tehdä itseni tavalla tai toisella näkyväksi siten kuin itse haluan.”

(Mikko Ala-Kapee)

- KIRJASTO ON IHAN OIKEA ASIA

Kiitos!

Koko opinnäyte ladattavissa täältä:

<https://www.theseus.fi/handle/10024/509863>

Lisäkysymyksiä: riikka.rajala@fla.fi

